

МЕЛІОРАЦІЯ

УДК 631.626.2

РЕЗУЛЬТАТИ ТЕХНІЧНОГО ОБСТЕЖЕННЯ ДРЕНАЖНИХ СИСТЕМ ТА МЕЛІОРАТИВНОГО СТАНУ ОРНИХ ЗЕМЕЛЬ В ГОСПОДАРСТВАХ ДЖАНКОЙСЬКОГО РАЙОНУ АР КРИМ У 1997 РОЦІ

**В.В.КОЛЕСНИКОВ – к.с.-г.н., в.о.професора,
Херсонський ДАУ**

За даними Джанкойської гідрогеолого-меліоративної партії Кримської гідрогеолого-меліоративної експедиції, із загальної площі орних земель 140765 га незадовільні меліоративні обставини зберігаються на площі 14425 га, із котрих 6650 га на зрошуваних землях і 7775 га на богарних.

На вересень 1997 р. загальна площа орних земель складала 72199 га, серед яких 750 га – "мале" зрошення. На цій площі дренаж побудовано на 46113 га.

Згідно із кадастром о меліоративнім стані зрошуваних земель, площі з незадовільним меліоративним станом продовжують зберігатися на 6650 га, із котрих 832 га по рівням підґрунтових вод (РПВ), 5093 га по засоленню та 725 га по РПВ і засоленню.

Найбільші площі з незадовільним меліоративним станом зберігаються в господарствах: р-п "Чонгарський" – 1100 га, р-п "Обільний" – 600 га, р-п "Перекопський" – 579 га, р-п "Молода Гвардія" – 600 га, р-п "Ясна Поляна" – 419 га, пксп "Заповіт Леніна" – 477 га, р-п "Зарічний" – 339 га, катп "Джанкой" – 362 га та інші. Динаміка площ по рівням підґрунтових вод наведена у таблиці 1.

Як свідчать дані табл. 1 за рік (09.96... 09.97 рр.) в інтервалі глибин 0... 3 м сталося збільшення зрошуваних площ на 2921 га, а орних земель на 3661 га, що пов'язано з рясними опадами в липні, червні та вересні 1997 р.

Загальна площа зрошуваних земель підпорядкованих Північно-Кримському каналу (ПКК) в Джанкойському районі становить 71449 га, з яких 69491 га під зерно-кормовими сівозмінами та 1958 га під рисовими сівозмінами.

Таблиця 1 – Зміна меліоративних обставин по глибинам залягання РПВ за період з 09.96 по 09.97 рр (дані ДГГМП)

Інтервал глибин, м	Площі орних і зрошуваних земель за станом на		Зміна за рік
	09.96 р.	09.97 р.	
0...1	192/191	555/553	+363/+362
0...2	2618/1484	3477/1669	+859/+185
0...3	34235/18439	37896/21355	+3661/+2921
3...5	38895/31864	56606/29566	-2289/-2298
більше 5	47652/21872	46263/21278	-1389/-594
Усього:	140782/72175	140765/72199	-17/+24

Гідрогеолого-меліоративні обставини на зерно-кормових сівозімінах приведені в табл. 2.

Таблиця 2 – Гідрогеолого-меліоративні обставини на зерно-кормових сівозімінах держсистеми ПКК (дані ДГГМП)

Інтервал глибин, м	Площа, га		
	усього з/к с.з	без дренажу	з дренажем
0...1,0	7	-	7
0...1,5	93	-	93
0...2,0	606	35	571
0...3,0	19390	1136	18254
3...5,0	29025	4087	24938
більше 5	21076	18515	2561
Усього:	69491	23738	45753

Площі з РПВ 0... 3,0 м на зерно-кормових сівозімінах без дренажу складають 1136 га. В багаторічному перерізі ці площі змінюються в межах 500... 1600 га.

В наслідок сумісних обстежень ДГГМП, ДУЗС, ПМУ КДС та Херсонського ДСГІ, на теперешній час будівництво дренажу потребує на загальній площі 986 га: р-п "Перекопський" – 10 га (с.з. 241 га), пксп "Заповіт Леніна" – 99 га (с.з. 760 га), р-п "Обільний" – 310 га (с.з. 628, 776 га), р-п "Чонгарський" – 240 га (с.з. 683 га), ксп "Мічуринець" – 234 га (с.з. 314 га), ксп "Родина" – 50 га (с.з. 280 га), катп "Джанкой" – 43 га (с.з. 364 га) та ксп. "Прогрес" – 100 га (с.з. 742 га). На решті площ необхідні заходи суто експлуатаційного характеру.

Площі підтоплених земель з РПВ 0...1 м складають 7 га (к-п "Україна" с.з. 343 га – 5 га, р-п "Перекопський" с.з. 680 га – 2га) і обу-

мовлені, в основному, відсутністю планування та організованого відводу поверхневих вод з балочних знижень, незадовільним технічним станом закритої зрошувальної мережі.

Площі з РПВ менш ніж 1,5 м на дренажних землях складають 93 га. Основними причинами, які негативно впливають на ефективність роботи дренажу є акумуляція поверхневих вод у зниженнях рельєфу, незадовільний технічний стан КДС, зрошувальної і скидної мережі, нерегулярна робота дренажних насосних станцій.

На решті дренажних площ держсистеми ПКК рівні підґрунтових вод залягають на глибинах більше 1,5 м (45660 га).

Гідрогеолого-меліоративний стан на рисових сівозмінах характеризується в табл. 3.

Таблиця 3 – Гідрогеолого-меліоративний стан на рисових сівозмінах (вересень 1997р.)

Інтервал глибин, м	Площа, га		Зміна за рік
	09.96 р.	09.97 р.	
0...1,0	190	546	+356
0...1,5	610	796	+186
0...3,0	1884	1856	-26

Як свідчать багаторічні дослідження на рисових системах на площі 1330 га, спостерігається незадовільний технічний стан скидної мережі, незадовільна планування чеків, в зв'язку з чим необхідна реконструкція рисових сівозмін на площі 1330 га (к-п "Україна").

Загальна площа ділянок "малого" зрошення складає 750 га, меліоративний стан яких характеризує табл. 4.

Таблиця 4 – Гідрогеолого-меліоративний стан на ділянках "малого" зрошення (вересень 1997 р.)

Інтервал глибин, м	Площа, га		
	усього	В тому числі	
		без дренажу	з дренажем
0...2	-	-	-
0...3	107	42	65
3...5	441	206	235
Більше 5	202	142	60
Усього	750	390	360

Площі із РПВ 0...3,0 м на 09.97 р. на дренажних землях складають 42 га. Для недопущення погіршення меліоративних обставин на ділянках "малого" зрошення необхідно провести капітальне планування та організацію відводу поверхневих вод. Також необхідно провести подальшу роботу по планомірному списанню ділянок "малого" зрошення.

Незрошувальні землі в зоні ПКК займають площу 68566 га.

Для захисту від підтоплення прилеглих до зрошуваних сівозмін побудован дренаж на площі 15626 га (табл.5).

Таблиця 5 - Розподіл незрошуваних орних площ по глибинам залягання РПВ

С.-г угіддя	Усього	В тому числі						
		0-1 м	0-1,5 м	0-2 м	0-3 м		3-5 м	більше 5 м
					в зоні ПКК	в природних умовах		
Незрош. орні	68566	2	326	1808	15011	1530	27040	24985
В т.ч. з дренажем	15626	-	70	455	7173	-	7493	960
Без дренажу	52890	2	256	1353	7838	1530	19547	2402
Крім того прилеглих з дренажем	4059	5	55	401	3045	-	783	231

Взявши до уваги мінералізацію підґрунтових вод (5... 10 г/л і більше) на площі 7838 га, яка знаходиться під впливом зрошувальних систем ПКК, рівні підґрунтових вод залягають на глибинах менш допустимих. Для захисту цих земель потребуються будівництво дренажу на площі 2920 га, з яких першочергово на 1546 га. Це в наступних господарствах: р-п "Перекопський" – 130 га, пксп "Заповіт Леніна" – 450 га, р-п "Зарічний" – 200 га, пкг ім.Леніна – 300 га, ксп "Мічуринець" – 206 га, ксп "Росія" – 190 га, катп "Джанкой" – 70 га. На решті площ рекомендуються заходи експлуатаційного характеру.

На незрошуваних орних землях з дренажем, площі з РПВ менше 1,5 м складають 70 га та обумовлені, в основному, відсутністю пла-

нерування та акумуляцією поверхневих вод в зниженнях рельєфу, впливом зрошуваних земель на богарні, періодичністю роботи ДНС. В цілому дренаж ефективний і підтримує РПВ на позначках в межах допустимих. Проте, ефективність його підвищується в період підвищеного водопоступлення. Тому рекомендується виявити джерела зрошення богарних земель з дренажем.

Із загальної площі орних земель без дренажу 52890 га в поливний період 1997 р. зрошувались "супутниками" 118 га. На землях "супутниках" зі згодою з ДУЗС і ДГГМП зберігається задовільний гідрогелолого-меліоративний стан. Таким чином, проведені обстеження технічного стану внутрішньо-господарських дренажних систем, а також орних дренажних і недренажних земель дозволили зробити не тільки висновки про меліоративний стан обстежених площ, а також розробити деякі заходи по їх поліпшенню.

УДК 631.67: 631.412

ВПЛИВ ФОСФОГІПСУ НА ВЛАСТИВОСТІ ПІВДЕННОГО ЧОРНОЗЕМУ У МЕЖАХ КАХОВСЬКОГО ЗРОШУВАНОВОГО МАСИВУ

П.М.ТАРГОНІЙ – к.с.-г.н., доцент,

Т.В.АНИШИНЕЦЬ - інженер, Українська ДАВГ, м.Рівне

Дослідження проводилися на середньоуглинкових південних чорноземах на лесі, в умовах зрошення, у Каховському радгоспі - технікумі. Досліди проводилися на площі 3 га: облікова площа кожного варіанту – 200м² у триразовій повторності. Після внесення меліорантів проводився загальноприйнятий обробіток ґрунту весною на глибину 15...20 см з боронуванням. Середньосуглинисті південні чорноземи характеризуються малим вмістом гумусу від 1,71 до 2,1%, кількість частинок діаметром менше 0,01 мм складає 41,92%, а водостійких агрегатів більше 0,25 мм – 6,6%. Застосування меліорантів збільшило кількість водостійких агрегатів більше 0.25 мм до 7,08...22,88%. Оструктурування ґрунту після внесення меліорантів явне.

До внесення меліорантів реакція ґрунтового розчину рН водне складала 7,85-8.30 у шарі ґрунту 0...20 і 20...40 см. Фосфогіпс, як кислий меліорант спричинює зниження рН у шарі ґрунту 0...20 до 7,70...6,60. а у шарі 20...40 см – до 8,05...6,80. Після трьох років дії фосфогіпсу у дозі 6 т/га рН зменшилося від 7,85 до 6,75 у шарі ґрунту 0...20 см, а у шарі ґрунту 20...40 см від 7,85 до 6,73.

Внесення фосфогіпсу сприяє підвищенню рухомих форм фосфору. У склад фосфогіпсу входить від 0,56 до 0,72 відсотків водороз-